

Mere ro på elpriserne – men de er fortsat høje

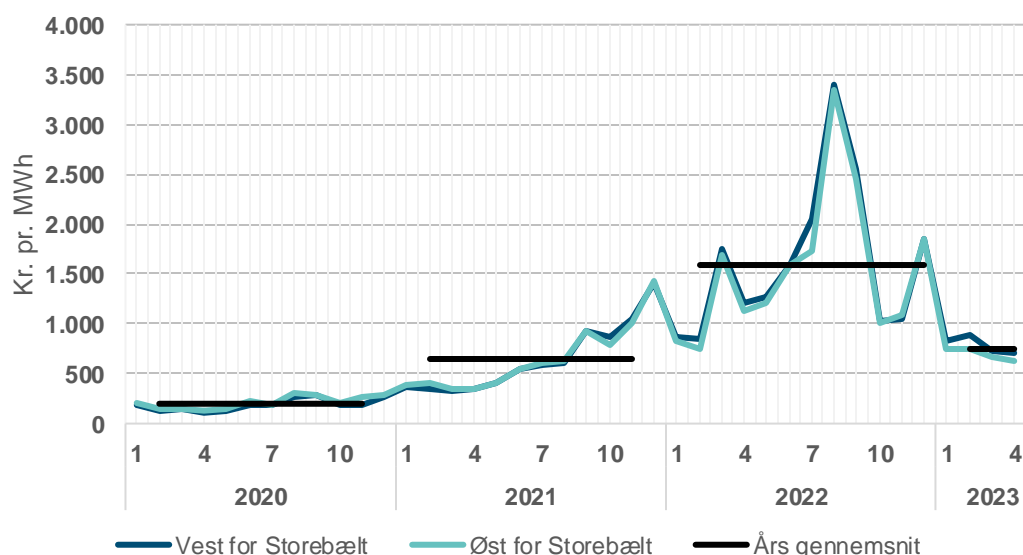
2023 har foreløbigt budt på væsentlig lavere priser på elektricitet end i 2022. Priserne er dog fortsat høje i en historisk sammenhæng. Meget tyder på, at det kommende efterår og vinter ikke vil byde på lige så høje priser som i efteråret 2022, idet nogle exceptionelle omstændigheder gjorde sig gældende.

Årets første 4 måneder har budt på væsentligt lavere elpriser, end 2022 gjorde. Elpriserne har foreløbigt ligget 35 pct. under gennemsnittet af elpriserne de fire første måneder af 2022. Samtidig har de gennemsnitlige priser foreløbigt været mere stabile gennem de første måneder af 2023 sammenlignet med 2022.

Trods faldene ligger elpriserne dog fortsat på et højt niveau i en historisk sammenhæng. De første fire måneder af 2023 er således lidt over dobbelt så høje, som de var gennem de første måneder af 2021.

Medvirkende til faldet i de danske elpriser har været, at priserne på gas nu ligger under niveauet fra før krigen i Ukraine brød ud. Prisen på kul er også faldet og ligger nu omtrent på niveauet for, da krigen brød ud. Gaspriserne har stor betydning for elpriserne, idet elpriserne fastsættes af den på tidspunktet dyrest producerende enhed, og her bruges der ofte gas. Særligt når der er en lav produktion fra vedvarende energikilder. Det betyder, at de tidspunkter, hvor gas indgår i elproduktionen, er det reelt prisen på gas, som bestemmer prisen på elektricitet.

Figur 1: Gennemsnitlige dagspriser for elektricitet i Øst- og Vestdanmark 2018-2023 (uden transport og afgifter)

Note: Tallene er spotpriseme (dvs. uden afgifter og transport). Tallene er månedsgennemsnit af priseme. Data er hentet fra energinet.dk fordelt over hele døgnet

Gennem årets første fire måneder har elpriserne mellem Øst- og Vestdanmark afvejet mere fra hinanden end normalt. Priserne i Østdanmark har ofte ligget under Vestdanmark - i gennemsnit 12 pct.

Forskellen i elpriserne skyldes, at kapaciteten til at transportere elektricitet mellem Øst- og Vestdanmark er relativt begrænset sammenlignet med Vestdanmarks kapacitet for at transportere elektricitet til Tyskland. Tilsvarende er kapaciteten mellem Østdanmark og Sydsverige også betydeligt større end over Storebælt.

Det betyder i grove træk, at elpriserne i Vestdanmark til tider styres af elproduktionen og dermed priserne syd for grænsen, mens elpriserne i Østdanmark i højere grad styres af elproduktionen i Norden. Siden krigen i Ukraine brød ud, har elpriserne i Sverige og den øvrige del af Norden ofte været betydeligt lavere end de tyske og resten af Kontinentaleuropas priser.

Lavere energiforbrug hjælper til at holde elpriser nede

En anden medvirkende til at elpriserne er faldet er, at høje elpriser samt opfordringer til at spare på energien har haft en effekt på danskernes energiforbrug. Således var det samlede danske elforbrug over 5 pct. lavere end i 2021. I august, hvor elpriserne toppede, var elforbruget omkring 4 pct. lavere end samme måned året før. Fra september frem til slutningen af 2022 lå elforbruget mellem 7 pct. og 10 pct. under 2021-niveauet. I de første fire måneder af 2023 har elforbruget også været lavere end i samme periode i 2021. Sideløbende med faldet i elforbruget, faldt gasforbruget ifølge Energistyrelsen med hele 29 pct. i 2022 i forhold til 2021.

Det reducerede forbrug kommer fra en kombination af adfærdsændringer og energiforbedringer. Adfærdsændringer virker typisk i en periode. Virkningen aftager dog gerne lidt, når energipriserne igen falder til lavere niveauer. Fx vil mange være tilbøjelige til at skrue ned for varmen og slukke efter sig, hvis energien er dyr. Når energipriserne igen falder, begynder energiforbruget at stige, idet energiforbruget får mindre opmærksomhed, og befolkningen falder tilbage i gamle vaner.

Energiforbedringerne vil derimod være varige og kan blandt andet komme fra energioptimering af produktionsapparat, udskiftning af varmekilder, belysning, andet udstyr og bedre isolering. Et godt eksempel på energiforbedringer kunne være at udskifte et gammelt køleskab eller fryser med en nyere med lavere elforbrug, hvorefter der fremadrettet bruges mindre energi.

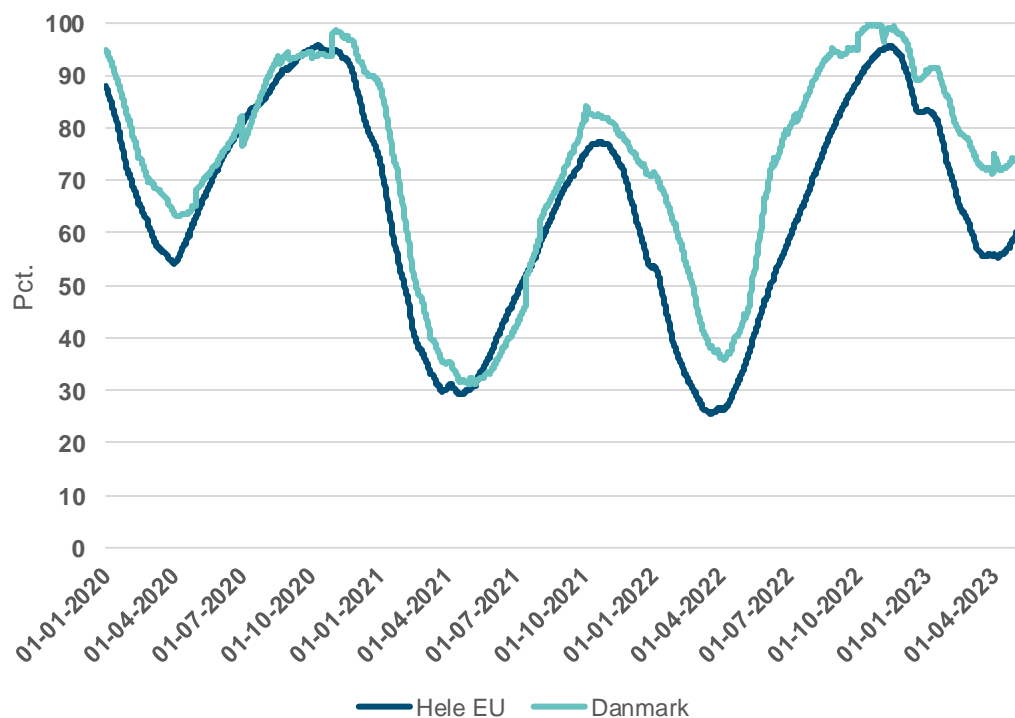
Reduktionerne i energiforbruget resulterer i, at det oftere vil være de billigere energikilder, der producerer elektricitet, hvilket bidrager til at holde elpriserne nede. Samtidig er et lavere gasforbrug med til at holde prisen på gas nede, hvilket også holder

prisen på elektricitet nede, når gasfyrede værker indgår i elproduktionen. Kombinationen giver dermed den effekt, at man sjældnere bruger de dyrest producerende enheder, og de dyrest producerende enheder bliver billigere at bruge.

Sidste efterårs mangel på gas bliver mindre sandsynlig

Det lavere forbrug af gas sammen med øget import af LNG har gjort Europa mindre afhængig af russisk gas. Samtidig er de danske og europæiske gaslagre godt fyldte for årstiden. Således var de danske gaslagre 73,7 pct. fyldte, mens de europæiske lagre var 62,3 pct. fyldte den 9.maj 2023. Til sammenligning var de danske gaslagre kun 46,3 pct. fyldte samme tidspunkt i 2022, mens de europæiske gaslagre kun var 37,3 pct. fyldte. De europæiske gaslagre er dermed hele 25 procentpoint mere fyldte end for et år siden.

Figur 2: Fyldningsgrader i gaslagrene i Danmark og Europa

Note: Agsi, <https://agsi.gie.eu/>

Begivenhederne sidste efterår var ret exceptionelle, idet gaslagrene kun var begrænset fyldte, man manglede alternative gasleverandører og samtidig opfattede markedet det som en reel risiko, at den russiske gaseksport til Europa ophørte.

Oven i det var der tørke i Europa, der både resulterede i mindre vandkraft, og at nogle franske atomkraftværker var nødt til at lukke ned på grund af manglede vand til køling. Andre franske atomkraftværker var lukket på grund af vedligehold. August var samtidig en vindfattig måned, hvor danske vindmøller producerede betydeligt mindre strøm end ellers. Det betød, at behovet for at producere strøm med gasturbiner var stort.

Samlet set betød det en enorm efterspørgsel på gas og et meget lille udbud, hvilket nærmest resulterede i panik på gasmarkedet, hvor spørgsmålet var, om der overhovedet var gas nok til vinteren, eller om der ville opstå deciderede mangelsituationer.

De for årstiden fyldte gaslagre, nye lande der leverer LNG gas til Europa og lavere forbrug mindsker risikoen for, at priserne på gas vil stige lige så voldsomt som sidste efterår. Eftersom de voldsomt høje gaspriser også var baggrunden for elprisernes himmelflugt i august og september sidste år, mindskes risikoen derved også for voldsomt høje elpriser.

Konklusion

Elpriserne har stabiliseret sig i 2023. Niveauet er fortsat højt i en historisk sammenhæng, men betydeligt under niveauet fra 2022. Det må forventes, at det høje prisniveau vil fortsætte de kommende år på grund af lavere mængder russisk gas kombineret med, at alternativerne til russisk gas er dyrere, end den russiske gas var før krigen i Ukraine.

Energistyrelsen forventer, at: "Priserne på el er svingende og kan i perioder blive meget høje". Den svingende del kommer af, at de høje gaspriser i historisk sammenhæng medfører, at der er stor forskel på prisen afhængig af om den dyrest producerende enhed er vedvarende energi eller gas.

Det er dog mindre sandsynligt, at vi det kommende år vil se lige så voldsomme prisstigninger på el og gas, som i efteråret 2022, idet nogle helt særlige omstændigheder gjorde sig gældende der.